

JMÉNO Jan Nejedlý, Jakub Šofar

PO PRÁCI

PŘEDMĚT

LEGRACI III.

LEXIKON LIDOVÉ TVOŘIVOSTI Z DOB SOCIALISMU

Bizbooks

Po práci legraci III.

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Jan Nejedlý, Jakub Šofar
Po práci legraci III. – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Poděkování

za inspiraci, vzpomínky a soudružskou výpomoc

Štěpánu Balíkovi, Janu Bártovi, Radmile Baumové, Pavlu Bečvářovi, Bohumilu Beránkovi, Daně Blatné, Bobrovi, Petru Bočkovi, Petru Boháčovi, Tereze Brdečkové, Cyrilovi Cachovi, Pavlu Cudlínovi, Jiřímu Čapkovi, Janě Čechurové, Ladislavu Danielovi, Jarmile Doubravové, Liboru Dvořákovi, Milanu Dvořákovi, Anně Esnerové, Jiřímu Fialovi, Vladimíru Forejtovi, Janu Gogolovi, Květoslavu Growkovi, Jiřímu Gruntorádovi a jeho knihovně Libri Prohibiti, Vojenovi Güttlerovi, Václavu Hájkovi, Janu Haladovi, Janu Hanouskovi, Josefu Hermanovi, Dítě Hlaváčové, Vítu Hlouškovi, Jiřímu Hoblíkovi, Vilému Hofmanovi, Stanislavu Holubcovi, Radkinu Honzákovi, Janě Horváthové, Milanu Hrabalovi, Anežce Charvátové, Kateřině Charvátové, Petrovi Charvátovi, Tereze Chrbolkové, Věře Chrbolkové, Ondřeji Chvojtkovi, Vladimíru Chrzovi, Zuzaně Chvatíkové, Aleně Jaklové, Tomáši Jaklovi, Hynkovi Jeřábkovi, Janu Jirákovi, Bohumilu Jirouškovi, Janu Jiroutovi, Jiřině, Vladimíru Justovi, Petru Karlíčkoví, Richardu Klailovi, Ondřeji Kolářovi, Marii Koldinské, Václavu Křečkovi, Milanu Kubešovi, Karlu Kučerovi, Antonínu Kudláčovi, Mileně Lenderové, Karlu Lupoměskému, Petrovi Maděrovi, Lubomíru Machalovi, Hedvice Máchové, Janě Malé, Stanislavu Mikulovi, Petru Motýlovi, Ludmile Muchové, Janu Nedomlelovi, Janu Nešverovi, Vladimíru Nezdvořákovi (uctivá poklona, pane!), Lukáši Novotnému, Anně Oplatkové, Lence Osifové, Jiřímu Padevětovi, Haně Pánkové, Petru Pazderovi Paynemu, Zdenkovi Pavelkovi, Ondřeji Pilnému, Janu Pinkavovi, Viktoru Pípalovi, Janu Peštovi, Oldřišce Podhorcové, Kamilu Podroužkovi, Martinu Potůčkovi, Václavu Pražákovi, Stanislavu Příbylovi, Tomáši Reichelovi, Martině Rendlové, Janu Roytovi, Ivanu Ryndovi, Jiřímu Samkovi, Davidu Sichrovskému, Markovi Sichrovskému, Radimovi Seltenreichovi, Jiřímu Schwarzovi, Karlu Skalickému, Miroslavu Stehlíkovi, Jiřímu Studenému, Martinu Stöhrovi, Vladimíru Svatoňovi, Michalu Sýkorovi, Ludmile Šebkové, Jaroslavu Šestákoví, Marku Šmídovi, Prokopu Tomkovi, Heleně Třeštíkové, Miloši Vakulemu, Bohuslavu Vaňkovi-Úvalskému, Tomáši Varbanovovi, Dušanu Vepřekovi, Vítu Vlnasovi, Vojtěchu Vojtěchovi, Miloslavu Vojtíškovi, Jaroslavu Vokounovi, Aleně Zemančíkové, Michaelu Žantovskému, Janu Ždichyncovi a mnoha dalším.

Jak se v Díkobrazu vybírají vtípy?
„Tenhle je o žních, to je aktuální,
to bereme.“
„Tento je o egoismu, to se musí vymýtit,
ten bereme.“
„Hahaha!!! Tak tenhle ne.“

Ve výčepu se baví hosti o politice, až jeden
nakonec povídá: „Tak už dost tý politiky, bavme
se o něčem jiném. Třeba o holkách!“
„Máš pravdu,“ povídá druhý, „ale že jsou ty
komunisti kurvy!“

Pán poslouchá u stolu v hospodě, jak si chlapi
vyprávějí politické vtípy, a říká:
„Tenhle je dobrej, to si musím napsat.
Jak se jmenujete?!“

KRAFT DURCH SRANDA

(předmluva)

Léta sedmdesátá. Olšanské hřbitovy v Praze. Nejsou Dušičky, a tak „velkoměsto mrtvých“ působí pustě a vyliďněně. Jeden hrob však svítí ze tmy. Je osázen desítkami svíček a květin. Zajímá mě, jaká známá osobnost je tu pohřbena. Na náhrobku čtu: „Marie Jedličková“. Kdo to je? Matka krčí rameny. Otec mimoděk prohodí, že ta paní nejspíš nikdy neexistovala. Tak proč tu proboha má hrob? A proč jí sem lidi nosí kytky? Rodiče se tváří tajemně a neexistující nebožce taky zapálí svíčku. Začínám chápat, že svět není tak přehledný jako na obrázku dokonalého města v učebnici občanské výchovy, ale má svá dospělá tajemství.

Až po letech se dozvím, že v onom hrobě byl původně pochován Jan Palach. Ze strachu, že se místo stane dostaveníčkem nepřátel normalizace, nechala Státní bezpečnost roku 1973 tělo potají exhumovat a zpopelnit. Na místě Palachova posledního odpočinku se objevil nový náhrobek s fiktivním jménem. Lidi však nezapomněli. Dál chodili k původnímu hrobu vyjadřovat Palachovi úctu, byť se jeho ostatky nacházely už jinde a na mramorové desce bylo jméno vymyšlené babičky.

Léta osmdesátá. Ve škole kreslíme Auroru a Velkou říjnovou socialistickou revoluci. Soudružka učitelka nám pro inspiraci rozdá výstřižky z časopisu *Svět socialismu*. Když se nedívá, spolužák Mlejnek přikreslí Leninovi brejle a vlasy a spolužák Vohnout pindoura. Je to hrozně legrační, ale soušce učitelce to neukážeme. Odpoledne si u Vohnouta pouštíme na gramofonu singly jeho sestry. Vohnout schválně přepíná rychlosti, a tak Vondráčková zpívá zpomaleně „Moulovanýýý džbababánuuu...“ a pak zrychlí jak kulomet „zkrmlvskehzmku“. Je to výborná zábava. Od přístroje nás vyžene až Vohnoutova sestra hartusíc, že jí kurvíme (sic!) malovanéj džbánek z krumlovskýho zámku. Přesuneme se k nám. V garáži máme skříň, na jejíž dveře otec zevnitř nalepil dva dlouhé archy papíru s perforovanými okraji, které vytiskl z počítače v práci. Na papírech jsou z písmen a čísel vyobrazeny dvě krásné ženy v životní velikosti. Ta vlevo má na sobě jen kalhotky, ta vpravo nic – v centrálním bodě ženského těla se skví nápis „Po práci rekreaci“. Nemůžu Vohnouta od skříně odtrhnout, a tak mu radši ukážu vzácný svazeček vtípů, který mám po dědovi. Jmenuje se *Kraft durch sranda*, což sice nevím, co znamená, ale jsou tam výborné fóry o Hitlerovi a Göringovi, někdy i trochu přisprostlé. Ptám se Vohnouta, jestli nemá doma knížku, kde by byly vtípy o Štrougalovi a Vondráčkové, jaké si říkáme o přestávce ve škole. Nemá.

Až po letech se dozvím, že heslo „Po práci rekreaci“ razili odboráři z ROH, když se starali o volný čas vybraných pracujících. Jelikož se ale mezi lidmi začalo žertem říkat „rekreace“ i pobytu v kriminále, raději slogan změnili na „Po práci legraci“. Nejspíš si ho vypůjčili z filmu *Císařův pekař a Pekařův císař* (1951), kde Jan Werich zpíval v lehce agitační písni: „...oleje na stroje a stroje na práci a práci bez boje, po práci legraci...“ (*Ten umí to a ten zas tohle*).

Tuzemští odboráři si ostatně vypůjčili i celý nápad podnikových rekreací, a sice od pobočky nacistických odborů zvané Kraft durch Freude (Radostí k síle). Tato „Hitlerova cestovní kancelář“, jak se jí říkalo, posílala loajální dělníky ze zbrojovek na zájezdy, aby se zrekreovali a o to víc munice pak vyrobili pro vítězství říše. Čeští vtipálci název za protektorátu poupravili na „Kraft durch sranda“, což by se dalo přeložit jako Srandou k síle či Síla skrze srandu.

Léta devadesátá. S Vohnoutem a Mlejnkem jedeme na čundr po vlastech českých. V jednom městě na západě Čech staneme před nově otevřeným obchodním domem nazvaným RIO. Kamarádi se vydávají dovnitř zjistit cenu lahvového piva, zatímco já si prohlížím budovu s vývěsním štítem. RIO, tři velká písmena na průčelí vypadají tak svěťácky, ale když se podívám na omšelý obchoďák pozorně, dojde mi, že nejde o žádnou novostavbu, ale o starý socialistický PRIOR, z něhož porevoluční šikuldové jen sundali první a poslední písmeno, čímž se hákem přenesli z jedné epochy do druhé. Původní nápis však stále prosvítal, tak jako nedávná minulost i nadále prosvítá do našich dnů, ba dokonce jako by se prořezávala nazpátek...

Toto vše stálo v prapočátcích zrodu lexikonu *Po práci legraci*. Vědomí, že minulost se nemá zapomínat, že mocným se člověk může nakrásně vysmát, že v humoru se skrývají utajené meandry historie. Prostě: Kraft durch sranda.

I

Počet poděkování na úvodní stránce napovídá mnohé o způsobu, jakým vznikal třetí díl našeho lexikonu. Jednak nám přišla řada ohlasů na první dva svazky a jednak jsme formou otevřeného dopisu oslovili další a další pamětníky z různých míst a různých oborů lidské činnosti. Někteří nás jen povzbudili, mnozí nám poslali cenné úlovky ze své paměti. Každý střípek byl důležitý, protože dotvářel obraz toho neuvěřitelného výkonu lidového humoru, který jednačtyřicet let spurtoval vedle valícího se proudu dobových absurdit.

Třetí pokračování slovníku je opět propojeno s předchozími díly. Poznámky pod hesly označené římskou číslicí (I, II) odkazují na příslušné svazky, kde se vyskytuje podobná tematika. Opět tu narazíte na staré známé výtečníky, bez kterých by to prostě nešlo (Lenin, Brežněv, Novotný, Husák). Prostor dostaly i nové osoby (Zdeněk Fierlinger, Oldřich Švestka), z nichž některé do hesláře doslova doplachtily z totálního zapomnění – viz německý vzduchoplavec Mathias Rust.

Došlo i na hesla, u nichž jsme si rvali vlasy, jak jsme je mohli v předchozích dílech opomenout. Na mysl mám jihlavský „bunkr“, kladenský „kokos“ či plzeňský „dům hrůzy u Radbuzy“, nechvalně proslulé architektonické ohyzdnosti, dále zásadní termín „hudrák“ neboli Husákova drahá káva či zvojtěné vtipy nebo hlášky plukovníka Brabce. Též jsme se snažili zachytit jemnější polohy humoru, jež nenápadně pronikly do běžné mluvy („sešit sešitovič“), i kouzlo nechtěného, jaké s odstupem doby představují třeba některá krycí jména agentů StB.

V čem se toto pokračování liší od svých bratříčků? Kromě zásadního vkladu čtenářů je to jeho rozptyl – jde víc do regionů, do různých oborů, do detailů. Pokud se vyskytl nový fenomén, vysloužil si vlastní heslo. Dostatek

nových podnětů k již zpracovanému tématu vedl k heslu obnovenému. Varianty a doplňky (živoucí tkáň folkloru!) jsme vetkli do sekce dodatků nazvané *Modrý jelen*. Pokud čtenáři připojili k dopisu i pěknou historku z oněch časů, včlenili jsme ji do oddílu *Lávka strýčka Ho*. Z úřednického folkloru, jež se za socialismu šířil formou strojopisu, jsme zařadili coby bonbonek na konec *Dotazník pro přijetí do práce*. Nezapomeňte si ho vyplnit!

Při práci na slovníku bylo potěšující pozorovat, jak se stavba vrší a zároveň roste do šíře, aniž by ani na okamžik přestala být dílem ve stavu zrodu, jak se na folklor sluší. Abecední řazení hesel z různých oborů se ukázalo jako dobrá pracovní metoda. V budoucnu si sesbíraný materiál ale možná vyžádá scelující tezaurus, kde se na jednom místě ujednotí všichni papaláši, benzinové samohyby, podpultové zboží či humoristické jednotky – viz jednotka ošklivosti (jeden kabrhel), dočasnosti (jeden furt), neprůstřelnosti (jeden kloss) či blbosti (jeden jambor).

Ani napotřetí jsme neměli pocit, že by naše čerpadla už drhla o dno. Rozhodně jsme si žádné heslo nevymysleli, jak se nás s nadsázkou tázal jeden čtenář. Nejsme totiž tak dobří jako lidová slovesnost, ono by se to taky dost rychle poznalo. Další výtka mířila k vulgaritě některých folklorních příspěvků. Kromě toho, že doba umravňování lidové kultury už je zaplatpámbu pryč, jsme se ujistili v poznání, že vulgarita funguje i jako konzervační prostředek. Uchovává folkloru jeho autentičnost, která se tudíž nedá jen tak rozmělnit v televizní estrádě, ať si o tom divačky *Kabaretu U dobré pohody* myslí své.

Jiná věc je, že i lidový humor obsahuje jisté stereotypy, které realitu malinko zplošťují. Anekdota ovšem není vyvážená historická studie, je to spíš facka na sále, herda do zad, kopanec do šimpanu. Za všechny drobné placatosti uveďme příklad Jiřiny Švorcové, na níž plebejský ostrovtip nenechal nit suchou. Herečka, kterou v našich lexikonech najdete coby Anku hokynářku, Švorcku a Smrděнку, si bezpochyby zasloužila posměch za svou fanatickou víru, angažmá v Antichartě i jistý protekcionismus v umělecké branži, ale podle pamětníků se nikdy nesnížila k tomu, aby udávala. Traduje se, jak její herecký kolega z Vinohradského divadla Ilja Racek každý večer po představení volal na Švorcovou z divadelního baru: „Pojď sem, Jiřino, řekni mi jednu věc. Kdy už vy zkurvený komunisti půjdete do prdele?“ A ona ho prý vždy tišila, aby ho nikdo neslyšel a neměl z toho oplétačky.

Zkrátka a dobře, za každým vtípem vykukuje nějaký aspekt života v socialismu, a to obvykle nikoli příjemný. Tehdejší život samozřejmě nebyl tak černobílý, ale to nedává žádné oprávnění k tomu, co vidíme kolem sebe dnes. Komunisti se začínají vracet do vysokých funkcí, opět se snaží uzurpovat moc a navíc ještě bezostyšně bagatelizují minulost. Jestliže jsme tedy první díl lexikonu *Po práci legraci* chápali čistě jako záchranu dobového humoru, nyní přibyla i motivace společenského apelu. Množí se totiž hlasy, které říkají, že to za těch komunistů vlastně nebylo tak špatné. Možná to bylo i lepší než dnes.

Tak jak to vlastně s tím komunismem nebo lépe řečeno vládou komunistů bylo?

II

S Vohnoutem a Mlejnkem jsme měli jasno už na základce. Proč by nám himbajs měli vládnout dělníci? Kdo byl ve škole chytřejší, šel studovat, komu učení nešlo, šel na dělníka. Proč by měli zemi řídit nevzdělanci? I dětská hlava ostříhaná podle kastrolu chápala, že tohle soudruhům nějak hapruje. A proč lidi utíkají z Východu na Západ, a ne obráceně, když u nás je blahobyt a u kapitalistů mor a cholera? Jednou nám Mlejnek ukázal *Playboy*, který odcizil otcí z nočního stolku. Krom základních věcí, jež zajímaly hochy v rozpuku, jsme tam objevili i fotku berlínské zdi z ptačí perspektivy. Západáci mohli na betonovou hradbu rozdělující město v klidu čmárat, co se jim zlíbilo, zatímco na východní straně dělily občany od zdi ostatné dráty, zátarasy, minová pole a strážné věže s odstřelovači. Co chcete víc? „Byli jste někdy v Rusku na záchodě?“ říkal strejda a dodával: „A taková země má být naším vzorem?!“

Ano, nezažili jsme válku, kterou se režim tak zaklínal, ale i s tou válkou to bylo mnohem složitější, než se psalo v učebnicích dějepisu. Základní rétorikou komunismu se totiž stalo lhaní. Už pár hodin po uchvácení Zimního paláce v Petrohradu roku 1917 začali bolševici falšovat historii. Fakt, že povstalci vstoupili do paláce naprosto bez potíží otevřeným zadním vchodem a ze všeho nejvíc se zajímali o zásoby vína ve sklepech a členky ženské ochranky, změnila propaganda v heroické drama. A další *fake news* se jen hrnuly.

A taky mrtvolý, protože komunismus rovná se násilí. Pokud vám minulý režim vyhovoval, nevadilo vám, že soudruzi svůj zemský ráj hnojili mrtvolami a zavražovali potoky krve, že jejich přesvědčovací metodou byl teror, že své ideje vnucovali lidu s karabáčem v ruce. Nevadilo vám, že politickým vězňům byly vyráženy zuby, pálena kůže, drcena varlata, že byli mláceni do bezvědomí, máčeni v kádích s fekáliemi, mučeni elektrickým proudem. Nevadily vám politické procesy, kde se nevinní přiznávali k obcování s ďáblem a požadovali svou popravu. Nevadilo vám, že se vrátil středověk.

A tak bychom mohli láteřit dál a dál. Komunismus = strach, špiclování, udávání, kádrování, poroučení, oblování, závist, nenávisť, pokrytectví, zlodějina, vazalství, křivárny, zaprděnost, nehybnost. Komunismus = nuda. Schůze a sjezdy a zasedání a aktivity a plenárky. Soudružky v krimplenových šatovkách a soudruzi v tesilových kalhotách diskutující v zasedačce: „Proti tomu zásadně souhlasím, i když ne, ačkoliv možná zcela jinak!“ Komunismus = prázdná slova. „Antonín Zápotocký byl náš první dělnický prezident Klement Gottwald,“ pronesl prý jakýsi znavený řečník na plenární schůzi a všichni mu zatleskali, protože nikdo nikoho neposlouchal a význam se z jazyka už dávno vytratil jako nezvaný host. Proto se taky v době normalizační malátnosti říkalo s nebyvalým cynismem: „Až zemře Husák, nebude to ještě důkaz toho, že žil.“ A proto taky lidový vtipálek oponoval frázím typu „Člověk – to zní hrdě!“ nezpochybnitelným moudrem: „Člověk, to zní jako něco od č...“.

A přesto přese všechno se naši lidé – a nebylo jich vůbec málo –, kterým komunismus nevadil, ba naopak vyhovoval. Nemyslím nadšené budovatele z počátků, jež na chvíli uvěřili snu o lepším životě, ale obyvatele zadržovaného policejního státu, kteří ke svému životu prostě nepotřebují příliš svobody, volnosti a pravdy. A fotbal i burty byly tehdy lepší, rozumíte?! Tak to prostě na světě chodí, i kdyby se všichni vtipálci stavěli na hlavu.

III

„Víte, co se stane, když shodíte do Orlické přehrady člena ODS? – Nejdřív vyplavou špinavé peníze a potom čistý komunista.“ Tímto se dostáváme sříhem do reality po roce 1989. Lidový humor, jak vidno, nezesnul, i když mu mnozí již kondolovali. Možná si těsně po sametové revoluci vzal krátký oddychový čas, když se zdálo, že věci půjdou normálně, leč dlouho to nevydrželo. „Koho budeš volit? – Komunisty. – Jasně, ale kterou stranu?“ říkalo se už při druhých svobodných volbách, neboť volič si o minulosti kandidátů nedělal iluze.

Vzpomínám, jak se Mlejnek s Vohnoutem, už poněkud zfotovatělí, ve výčepu předháněli v eskapádách novodobých hádanek, anekdot a urážek. „Had na tři? – Lux.“ „Jak kouzlí pražský primátor Bém?“ – „Nechám zmizet půldruhé miliardy a vsadte se, že uhodnu, na jakou kartu myslíte!“ „Povodňové zpravodajství: V Praze se vylila Vltava, Zeman a Bartošová.“ „Účes na Bartošovou? – Přejet mašinkou.“

Tak jako žertěři v 70. letech otextovali instrumentální znělku rozhlasové stanice Hvězda slovy „Pojď na panáka!“, dostala v 90. letech slova i otravná znělka pojízdné prodejny Family Frost nabízející předražené mražené zboží. Její „Dýdy dýdy dýdy dý!“ se zpívalo jako: „O-krá-dá-me ro-di-ny!“ Opět se začalo s různocněním zkratek, viz neakademický titul MBA (Master of Business Administration) vykládaný coby „Mladej, blbej, ambiciózní“.

Ani na nové potentáty se nezapomnělo. Jejich přezdívky se rodily dle fyziognomie (Ozubená pleš – Bohuslav Sobotka), typických projevů (Hajaja – Karel Schwarzenberg), koníčků (Herr Becher – Miloš Zeman), trapasů (Perokrad I. – Václav Klaus), specifického jména (Elton Džon – Radek John) či volních vlastností (Želé – Jan Fischer). Přízviska dostávaly i voličské základny. Stoupencům hnutí ANO se říkalo „koblíhy“ či „Svědkové Burešovi“ v narážce na specifika babišovské volební kampaně a údajné krycí jméno předsedy hnutí ve svazcích StB. A jestliže „Husákovo ticho“ bylo za socialismu označením tunelu, který před budovou ÚV KSČ svedl dopravu pod zem, aby nebyl papaláš rušen, výraz „Babišovo ticho“ označuje v souvislosti s fungováním partaje a firem Andreje Babiše strach ozvat se vůči nadřízenému s kritikou. A v poslední době se pravidelně po volbách objevuje douška: „K výsledkům českých voleb se přihlásil Islámský stát.“

Pokud si už teď někdo klade otázku, na jakou kartu to primátor Bém myslel či kdo to byl ten Lux, měli by milovníci lidového humoru zbystřit. A začít podobné perly schraňovat dřív, než zapadnou do suterénu kolektivní paměti, odkud se pak dost složitě vyšťourávají, jak můžeme potvrdit. A i k těmto žertům už za chvíli přibudou vysvětlivky, i v nich se totiž skrývá kus historie, která byla ještě tak nedávno naší přítomností.

IV

Ještě jeden vtíp: „Na počátku 80. let byla krásná doba – pivo za dvě padesát, hranice zavřené a Havel též.“ Tento špílec se objevil v létě 2018 na Facebooku liberecké buňky KSČM. Jde o variaci na tradiční anekdotickou figuru.

Anály humoru ji zaznamenaly kupř. v roce 1969, kdy se vyprávěči stýskalo po 50. letech, neboť „Spartak stál 28 tisíc a Husák byl zavřenej“.

Několik zásadních rozdílů by se však mezi oběma vtipy našlo. Ten o Husákovi se vyprávěl mezi lidmi po sovětské invazi, protože se soudruh Gustáv sklonil před okupanty a totéž ponížení požadoval i po spoluobčanech. A co se týče jeho věznění, zavřeli ho v rámci svých piklí spolustraníci z jeho partaje, jíž fanaticky pomáhal k moci. Anekdota o Havlovi je umělá. A podlá. Havla uvěznilo komunisti, s nimiž neměl nic společného, za jeho názory, tedy naprosto nevině. Hranice byly zavřené pro nás, občany vlastního státu, nikoli pro nějaké migranty, jak se vtip snaží populisticky podsouvat. A to vše si dovolí říkat strana, jež má tyto zločiny a křivdy na svědomí. Je to podobné, jako kdyby nacisti vtipkovali o vysokém účtu za plyn.

Lidový humor bývá často nemravný, nikdy však není nemorální.

V

Dlouho jsem hledal v literatuře elegantní citát, jež by charakterizoval současné komunisty. Nakonec jsem ho našel v knize rozhovorů s jazzovým trumpetistou Lacem Déczim. Když se ho redaktor ptal na současného předsedu KSČM, řekl jazzman květnatě: „On mluví takovým stylem, až máš pocit, že chce lidem pomáhat. Jak já bych ho rád potkal! Řekl bych mu: ‚Vy už jste přece pomáhali – natáhli jste ostnatý dráty, nastražili miny, střídali jste lidi, tak s čím ještě chceš, ty čuráku, ty hovado zasraný, dojebaný, zřakovaný a zkurvený, s čím chceš ještě pomáhat, svině? Jak můžeš bejt tak drzej? To vy jste sem na dvacet let natahali Rusy...‘“

A co když soudruh odvětlí, že jeho strana se od této minulosti distancovala?

„Tak já mu řeknu, že mě to nezajímá,“ pravil Laco Déczi dodávaje: „Komunista je komunista, jako je ryba vždycky rybou, protože ryba nemůže být hadem ani koloběžkou. Jak můžou být komunisti v českém parlamentu, kurva? A když už tam teda jsou, proč demokracii nedotáhneme až do konce a nepozveme si tam taky esesáky?“

Mlejnek s Vohnoutem by to neřekli líp.

VI

Kraft durch sranda!

Jan Nejedlý

A nyní již, pionýři, pochodem vchod do hesláře...

A

*Strano milovaná –
ved' mě!*

ABBA – Azerbájdžánskej baljétnyj i balalajkovýj ansámbl. Humorný výklad názvu švédskej popovej kapely ABBA, ktorá v Československu k lítosti tuzemských fanouškov nikdy nevystoupila. Miesto známých západných interpretů k nám jezdily koncertovať kuriózní angažovaní umelci včetne Alexandrovců čili Alexandrovova souboru písní a tanců. Toto armádní umělecké těleso, v němž hrály prim balalajky i balet, se stalo součástí sovětské propagandy. V srpnu 1968 se objevovaly na ulicích satirické plakáty zvučící na vystoupení „balalajkové skupiny Davajčasj“.

*„Natašo, bolo to charašo,
ta tvaja čurina byla kak dolina maja...“*

Výměnný obchod

„Tak ujednáno,“ povídá Brežněv Dubčekovi, „vy nám teď budete posílat bižuterii, obilí, hospodářské stroje, cukr a zbraně – a my vám za to zase sem tam pošleme nějaký ten vojenský soubor písní a tanců.“

ADIOS EMBRYOS – Španělsky potrat. Cynický vtip mimoděk poukazuje na vysoký počet interrupcí charakteristický pro celou dobu socialismu. Vnést řád do této oblasti měl Zákon o umělém přerušení těhotenství z roku 1957, který se inspiroval sovětskou praxí. Rozhodnutí o interrupci nebylo ponecháno pouze na gravidní ženě. Posuzovat oprávněnost potratu měly interrupční komise, které fungovaly při národních výborech a skládaly se z lékařů, zástupců národního výboru a uvědomělé ženy z lidu. Jejich snahou bylo přesvědčit matku, aby od svého záměru upustila. Přes tento nátlak však počet potratů strmě narůstal (např. v roce 1961 bylo provedeno 94 340 interrupcí). Vínou na tom měla jak nedostatečná sexuální osvěta, tak i neutěšená bytová situace.

Coby „potrat“ se lidově nazýval také přídatný vozíček, který se připravhal za motocykl značky Skútr Čezeta.

> *Antiharantyn (II)*

AGENTURA – Zástupce Ústřední rady odborů (rozuměj: agent ÚRA). Hra s žertovným výkladem cizích slov se stala oblíbenou disciplínou lidového humoru. Za socialismu byla tato kratochvíle umocněna navíc

faktem, že politici pyšníci se dělnickým původem podobné termíny ve svých proslovech mnohdy komolili. Občas se nového výkladu dočkal i domácí výraz, kupř. šestinedělka – žena, která neumí dělit šesti. Když se na trhu objevila černá podprsenka, říkalo se jí taktéž „šestinedělka“, neboť se teoreticky nemusela šest neděl prát.

> *Aurora (II)* > *Brus jazyka českého* > *Feduál (II)*

Slovník cizích slov

Astma – tušení tmy

Ateismus – odpor k pití čaje

Deprimovat – zbavit se hodinek zn. Prim

Habilitace – příkaz chodskému letectvu, aby lítalo

Hadr – citoslovce údivu nad příchodem lékaře

Hapták – upozornění na opeřence

Kontura – židovský výlet

Manažer – Mojžíšův pokyn na poušti

Marcipán – muž v březnu rozený

Pakostnice – poslední slova Mistra Jana Husa

Parabola – oznámení rušnovodiče, že mu vyhaslo pod kotlem

Piráta – bumbej s láskou

Puding – inženýrský instinkt

Syndetikon – oznámení Kohnovi, že mu přichází syn

Telefon – mládě krávy šlechtického původu

Trepanace – objednání tří frňanů na Hané

Voliéra – současnost

AKCE JEHLA – Ve vojenském slangu snaha „zašít se“, ukrýt se před povinnostmi a nadřízenými. Viz: „Naše heslo vždy a všude, zašít se, jak to bude.“ Povinná vojenská služba v trvání dvou let byla postrachem všech mužů, kteří dovršili osmnáctý rok. Rozhořčení vůči nenáviděné „službě vlasti“ se podařilo vtipně vtělit brněnské kapele Synkopy 61 do písně *Válka je vůl*. V domnění, že jde o protiválečný song, vyšla skladba v 60. letech oficiálně na desce. V brněnském hantecu však spojení „jít do války“ znamenalo nastoupit základní vojenskou službu. Mnoha variací doznal tento hit v srpnu 1968, kdy se zpívalo: „Napsal si někdo na starej kůl kratinkej nápis – Brežněv je vůl!“

> *Souložíme Lidu! (II)* > *Piča* > *Tátranka*

Vojna není kojná

Z vojenského mudrosloví

Ve službě neznám bratra, v posteli neznám sestru.

Nudící se voják – chodící průser.

Co ty na to jako svazák? Seru na to jako mazák!

Vojíne, kdo vám povolil vycházku? Generál plot.

Z vojenské poezie

Pane Bože jediný,
postrkuj nám hodiny,
postrkuj nám budíka,
ať ta vojna utíká.

Sluníčko zapadá
za vysokou horu,
zase den v prdeli,
sláva Pánubohu.

Na stráži stojím,
za mír se peru,
na civil čekám,
na vojnu seru.

I kdybych na vojně
zlata měl hojno
a v civilu hovno,
vzal bych to hovno za ruku
a řekl bych: „Sbohem, vojno!“

Už nám to píšou
plnicím perem,
máme to za pár,
na vojnu serem.

Ještě jednou spadne listí
a budou z nás civilisti.

Z vojenského slovníku

buřtkanón – polní kuchyně
bonzplech – odznak vzorného vojáka
dělomrdi – příslušníci dělostřelectva
diagnóza OJ/TOJ – diagnóza vojenského lékaře
znamenající, že dotyčný ojebává,
resp. těžce ojebává
doranka – vycházka až do rána

gumbus – autobus svážející do práce vojáky
z povolání

karboš – strážní pes

klofák, klofenzí – vojín

kolomrdi – řidiči vojenských vozů

mrakostřelci – jednotky protivzdušné obrany

prciště – nepořádek

škopek – tank

vpravo blej – rozkaz při návratu z pohostinského
zařízení

A KOL. – Řada nepohodlných autorů se na začátku normalizace přeměnila v šifru „a kol.“, tedy „a kolektiv“, která byla na obálkách a v tirážích knih přidávána za jméno prověřeného tvůrce, jenž mohl na rozdíl do svých spolupracovníků oficiálně publikovat.

> Černoch (II)

AMAROUNY – Jídlo mdlé, bezvýrazné chuti. Výraz je převzat z televizního seriálu *Návštěvníci* (1983), kde označoval stravu v podobě želatinové hmoty, kterou se živili lidé z budoucnosti. V přeneseném smyslu je „amaroun“ též nevýrazný politik či člověk vůbec.

> UHO (I)

AMINA – Amnestie. Pro všechny trestance je „amňa“ vytouženým grálem. Pro politické vězně, nespravedlivě odsouzené k mnohaletým trestům či na doživotí, byla amnestie jedinou nadějí. Proto také sadistický velitel věznice na Mírově ukazoval v 50. letech nově příchozím umrlčí káru na mrtvolu vězňů s tím, že toto je jediná amnestie, která je může dostat ven. Víra v propuštění však byla neotřesitelná a vězeňská šeptanda („mukl-tass“) co chvíli šířila nadějně zvěsti, jež se většinou ne-

potvrdily („Amňa – vysrala sa na mňa“). Významnější amnestie proběhly v roce 1953 po smrti Stalina či roku 1960, kdy byl podle Antonína Novotného u nás vybudován socialismus.

Co se týče udělování milostí, skoupým byl v tomto ohledu už první komunistický prezident Klement Gottwald. V roce 1949 udělil např. pouze šest milostí politickým vězňům odsouzeným k trestu smrti, ale současně odpustil popravu patnácti válečným zločincům, konfidentům gestapa či trojnásobnému vrahovi dětí. Během pětileté Gottwaldovy vlády zemřelo na popravištích 228 lidí, z toho 196 z politických důvodů, včetně jedné ženy.

> *Ešusografie* > *Nudlifikace* > *Státní zotavovna*

Ze slovníku trestníka

frak – doživotní žalář

jídáš – průzor ve dveřích cely, kterým nahlíží
bachař

lochmen – vězeň

medvěd – pouta připevněná k opasku vězně

naše-vaše – želízka na ruce

netopejry – citlivé uši donašeče

pohrobek – dítě, které se narodilo po uvěznění
otce

špačkárna – strážní budka

vlajkař – obviněný podle § 104 za hanobení
sovětských vlajek

ANÁLNÍ ALPINISMUS – Řítolezečství. Tato disciplína se provozuje ve všech režimech. Za komunistické totality však nabyla obřích rozměrů, neboť v rámci podřízenosti Sovětskému svazu se rektálnímu alpinismu povinně zúčastňovaly celé národy. Příznačně v tomto ohledu upravil slavnou maximu Jana Wericha spisovatel Bohuslav Vaněk-Úvalský. Zlidovělé klasikovo moudro praví: „Když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl. A když kouká, aby byl a je, tak má být to, co je, a nemá být to, co není, jak tomu v mnoha případech je.“ Parodista poselství zkondenzoval: „Když už člověk jednou v prdeli je, tak má koukat, aby byl aspoň ve svý!“

Proč má lev dva ocasy?

Jaký je rozdíl mezi prdelí a postelí?
Do postele se leze pro potěšení,
do prdele pro povýšení.

Proč musí ministři nosit kšandy?
Aby se funkcionáři mohli přidržet,
když jim polezou do zadku.

„Víš, proč má český lev dva ocasy?
„To nevím.“

„Oni ti lvi byli původně vlastně dva, ale pak jeden udělal závratnou kariéru a ten druhý mu vlezl do zadku.“

ANDĚL STRÁŽNÝ – Ironický výraz pro tajného policistu, který dlouhodobě sledoval určeného disidenta, jemuž byl neustále v patách jako cherubín střežící kroky křesťanů.

ATOMKAŠE – Hrachová kaše tuhé konzistence, zelenožlutého zbarvení, často s „atomovými“ následky. Těžko stravitelný pokrm se stal evergreenem vojenských vývařoven a školních jídelen zvláště v den braného cvičení.

> *Mao Ce-tungova pomsta (I)*

B

*Radúzi, Radúzi,
koukej mazat na schůzi!*

BABOSED – Přívěs za traktor, který sloužil v zemědělských družstvech ke svozu brigádnic na pole během jednocení řepy či okopávání brambor. Často šlo o vyřazený vlečný vůz, který se vozil v 50. letech za autobusy typu RO a RTO. V „babosedu“ trávily zemědělské pracovnice také čas svačin, případně v něm nacházely úkryt před nepřízní počasí.

> *Jede zloděj dědinou (I)*

Pole si o sklizeň přímo říká...

JZD v Koněchlupech dostalo naplánováno osít velké výměry polí mrkví. Stalo se. Počasí bylo dobré a úroda veliká. Jenom lidí na sklizeň nebylo dost a práce vázla. Na zdi hřbitova, který sousedil s polem, se objevil jednou ráno nápis:

„Naši milí mrtví,
pomozte nám s mrkví!“

A druhý den ráno tam bylo připsáno:

„Polibte nám prdel s mrkví,
my jsme rádi, že jsme mrtví!“

Jde předseda JZD s agronomem kolem žitného pole. Tu uslyší zašustění klasů a naléhavé: „Už budu! Už budu!“

„Slyšíš?“ povídá předseda. „To pole si o sklizeň přímo říká!“

Víte, co je to ironie?

Když si dva jednotní zemědělci dají po políčku.

„Včera jsem tancovala s jedním Španělem na špičkách,“ chlubí se vzorná dojička krav. „To je toho,“ ohrnuje nad tím nos její kamarádka ze sousedního JZD. „To já jsem jednou tancovala celej tejděn se dvěma uhry na nose.“

Předseda JZD Kotěhůlky odjel na zdravotní dovolenou do Bulharska a hned za tři dny dostal telegram od zootechnika: „Chcíp nám vůl – co máme dělat? Máme koupit nového, anebo počkat, až se vrátíš?“

BÁCI – Esenbáci, estébáci, vébáci. Hromadný výraz pro příslušníky represivních složek státní moci – Sboru národní bezpečnosti, Státní bezpečnosti a Veřejné bezpečnosti.

A furt a furt prší!

Proč mají ženy esenbáků dvě pračky?
Aby měly na co postavit necky.

Pán stojí v dešti ve frontě na maso už přes hodinu.

Nervózně přešlapuje: „Sakra, takovejch let po válce...“

Otočí se a vidí příslušníka VB, a proto rychle dodá: „...a furt a furt prší!“

Zkouška z patologie. Asistent přináší na tácu tři mozky. Profesor požaduje po zkoušené studentce, ať určí pohlaví dotyčné osoby, věk a odhadne povolání.

Studentka si prohlédne první mozek, potěšká ho a pronese: „Pane profesore, je to mozek mužský, něco nad 1250 gramů, silně zvrásněný, hodně mozkových závitů, muž se dožil pozhnaného věku minimálně 85 let a byl to zřejmě vysokoškolský profesor.“

„Výborně, paní kolegyně, určete mozek druhý!“
„Je to opět mozek mužský, asi o 100 gramů lehčí, méně zvrásněný, i těch mozkových závitů není tolik, zesnul něco po 75 letech a tipuji, že to byl technik.“

„Skvělé, a co třetí mozek?“

„Mozek je výrazně lehčí, opět jde o mozek mužský, hladký, vidím jeden mozkový závit, tipuji věk 65 let, asi šlo o příslušníka Veřejné bezpečnosti v hodnosti strážmistra.“

„Skvělé, paní kolegyně, píšete vám výbornou, i když v tom třetím případě byla malá nepřesnost, ale to jste nemohla vědět. To nebyl mozkový závit, to byl otlak od čepice!“

V souvislosti s neobjasněnou vraždou švédského premiéra Olofa Palmeho se říkalo, že ve skutečnosti ho zastřelil český příslušník VB. Jak k tomu došlo?

Dva příslušníci dostali devizový příslib a vyrazili do Švédska. Jdou takhle po Stockholmu a jeden povídá druhému: „Vidíš toho chlapa? Není to ten švédské premiér? Jakpak von se jmenuje?“

Ten druhý odpoví: „Palme!“

Tak ten první příslušník začal hned střílet.

Policajt si nemá čím utřít zadek.

Kolega: „Máme velký platy, použij desetikorunu.“

V křoví strašný rachot, po půl hodině:

„Já měl jenom 9,50.“

Křižovatku u Národního divadla přejel bílý mercedes na červenou. Příslušník VB žádá exkluzivní dívku za volantem o občanský průkaz. Dívka se otočí k pánovi po svém boku a mazlivě praví: „Žužu – průkaz!“

Pán beze slova vyhoví, podá jí občanku.

Příslušník dokument patřičně prostuduje, pak požádá o řidičský průkaz. A dívka znovu žádá: „Žužu – řidičák!“

Historie se opakuje i do třetice, když dívka platí pokutu: „Žužu – stovku!“ a Žužu beze slova vyklopí stováka.

„Ten Žužu,“ ptá se příslušník, „je kdo?“

„Ten Žužu,“ usmívá se dívka, „je ovšem Žužu jen pro mne. Pro vás je to vždycky soudruh Lubomír Štrougal. Pamatujte si to!“

Jaký budou mít policajti nový znak?

Žábu na židli.

A proč?

Kvákneš a sedíš.

BARTOLOMĚJEC – Příslušník Státní bezpečnosti. Hlavním sídlem tajné politické policie byla budova v pražské Bartolomějské ulici zvaná barták, bartárna či kachlíkárna. Estébáci se stali slovy Klementa Gottwalda „mečem dělnické třídy“, respektive nástrojem komunistické strany k uskutečňování

politického teroru. „Bartolomějci“ nechvalně prosluli brutálními vyšetřovacími metodami („a bijme ho, bijme ho, až do rána bílého“), neštíteli se ani atentátů či únosů a k jejich tristním aktivitám patřilo i vybudování husté sítě udavačů mezi obyvatelstvem. Sledovací kamery StB na veřejných prostranstvích překřtili lidé na ČBT – Československá bartolomějská televize.

> *Dědkostroj (II)*

I kdybysme padli všichni, zůstanou tu důvěrníci.

Řekni mi to na příkladu!

Bartolomějská Mata Hari se vrátila z USA a ihned si to přihasila s čerstvým referátem k Husákovi: „Vezu senzační záběry americké vojenské základny ze San Diega a prominentního vězně – Reaganova syna!“ „Joj,“ zaradoval se Gustáv nad tou zprávou, „kde je ten elitní vězeň? Sem s ním!“ „Momentíček, soudruhu prezidente, ne tak rychle. Až za devět měsíců.“

Velitel přichází na rezidenturu StB a ptá se mladého strážmistra: „Co to čteš?“ „Zvyšuji si vzdělání, náčelníku, studuji logiku.“ „Co to je?“ „Logika je obor, který zkoumá vzájemné souvislosti věcí a jevů.“ „To je strašně složité. Řekni mi to na příkladu!“ „Náčelníku, máte doma akvárium?“ „Mám!“ „Tak je logické, že máte rybičky.“ „No to je jasné.“ „Když máte rybičky, je logické, že máte rád živé tvory, když máte rád živé tvory, je logické, že máte rád lidi, a když máte rád lidi, pak logicky máte rád i ženy. No a když máte rád ženy, pak je logické, že nejste buzerant!“ „To je zajímavé, půjč mi to do zítřka, ať se taky vzdělám.“

Velitel se začte a přichází major. Položí stejnou otázku, co je to ta logika. Velitel se nechce zdržovat, tak hned taky sáhne k příkladu. Velitel se zeptá majora: „Máš doma akvárium?“ „Ne!“ „Tak jsi buzerant!“

BEJRÚT – Historické jádro Kladna, které zasáhla mohutná asanace architekta Václava Hilského. Plošné bourání staveb připomínalo demolování hlavního města Libanonu, kterým v letech 1975–1990 zmítala občanská válka. Radikální urbanistickou proměnu Kladna zastavila až sametová revoluce doslova dvě ulice od hlavního náměstí. V rámci řízené přestavby vyrostl ve městě kromě řady paneláků i komplex Okresního výboru KSČ obecně zvaný „kokos“ (komunistický kostel). Výšková budova se sjezdovým sálem má tvar rozevřených Leninových spisů a na venkovním shromažďovacím prostranství s mramorovou leštěnou dlažbou stála až do podzimu 1989 zlacená socha Vladimíra Iljiče Lenina.

Coby „Bunkr“ byla nazývána budova obchodního domu Prior na náměstí v Jihlavě. Nevzhledné monstrózní stavbě z roku 1983 musel ustoupit komplex středověkých domů. V podzemí někdejšího Prioru se nacházejí sklady a parkoviště, jež měly sloužit jako protiatomový bunkr. Na severní stěně budovy, kterou projektoval Zdeněk Sklepek, najdeme v betonu vyvedený reliéf s čtyřverším: „Z bílého jihlavského stříbra / králové čeští razívali lva, / dnes dělníci a lidé na traktorech / říkají s láskou: Naše Jihlava.“

> *Dům hrůzy u Radbuzy* > *Kokos (II)*

BENZINOVÁ VLNA – Označení výrazného nárůstu emigrace z Československa v roce 1979, kdy bylo možné se mimořádně dostat k moři do Bulharska přes Jugoslávii, čehož využila řada našich turistů k útěku. Obvykle se k Černému moři jezdilo přes Rumunsko, jenže v červenci 1979 zavedla rumunská vláda přiděly na benzin. Cizinci si mohli palivo koupit pouze na poukázky, jež se prodávaly za tvrdou západní měnu. Jelikož československé úřady odmítly přidělovat svým občanům valuty, byl výjimečně povolen tranzit přes Jugoslávii, k jejíž návštěvě byla jinak potřeba speciální výjezdní doložka. Možnosti dostat se jednoduše do země s volnějším režimem se chopila řada Čechoslováků, kteří se pak z Jugoslávie snažili různými cestami emigrovat na Západ. Tato jugoslávská cesta byla po sedmi týdnech úředně zrušena. V širším smyslu se výraz „benzinová emigrace“ začal používat v době, kdy se rozšířilo cestování na dovolenou mimo státy „sovětské soustavy“ vlastními auty. Jezdilo se především do Jugoslávie, kde uprchlíci obvykle zanechali automobil a přešli hranice buď přes Terst do Itálie, nebo v méně střežené krajině do Rakouska.

Jinou možností, jak opustit republiku, bylo koupit si zájezd na Kubu. Při cestě do Havany měla letadla Československých aerolinií technickou zastávku v kanadském Montrealu. Pokud se útek podařil, platilo opravené heslo: „Cuba si, a Yankee taky si!“

> *Emouš* > *Příšlící (II)* > *Zdrhlíci (I)*

BERJOUS – Recesistická přezdívka Ivana Martina Jirouse, upomínající na obávaného ministra vnitra Staliny vlády Lavrentije Beriju. Stejnou „funkcí“ byl pověřen I. M. Jirous v Křižovnické škole čistého humoru bez vtípu, což byla parta nonkonformních výtvarníků, kteří se od 60. let scházeli v pražském hostinci U Křižovníků.

V rámci výstředních hospodských happeningů rozvinul „Berjous“ svůj drastický humor, který se projevoval divokými hádkami a rvačkami o poezii či kunsthistorii, destrukcí oděvů nebo požíváním bankovek, novin, zdravotních neschopenek či svatebních kytic. Z této doby pochází jeho přezdívka Magor, kterou přijal doživotně za svou. Podobné husarské kousky přivedly Jirouse roku 1973 poprvé do vězení. Při hospodském posezení s přáteli zpíval chorál *Stáli sokolíci*, v němž aktualizoval pasáž o vyhnání Prusů na Rusy. Píseň se nelíbila náhodně přítomnému estébákovi, protože mu Jirous prokousl výtisk *Rudého práva* a prostrčil jím hlavu, zatímco kolega recitoval: „Bolševiku, dej mi píku, já tě píchnu do pupíku!“ Jirous byl odsouzen na deset měsíců nepodmíněně. V celkovém součtu si v komunistických kriminálech poseděl osm a půl roku, a to především za svou uměleckou a organizační činnost v tuzemském undergroundu, jehož se stal vůdčí osobností.

BIČ BOŽÍ – Kultovní píseň ze seriálu *30 případů majora Zemana*. Objevila se v epizodě *Mimikry* (1979), kde scénář zákeřně spojil dohromady témata narkomanie, únosu letadla do západního Německa z roku 1972, během něhož došlo k zastřelení kapitána letounu, a soudního procesu s kapelou The Plastic People of the Universe. Měl být vyvolán dojem, že mládež vyznávající alternativní hudbu má automaticky nakročeno k drogové závislosti a kriminálním činům včetně vraždy. Příběh fiktivní kapely Mimikry si vyžádal složení „bytelny nahrávky“, jak říká jeden hrdina seriálu, která by byla prototypem odpudivé a úchylné undergroundové hudby. Seriálový song „Bič boží“ se ovšem záhy po odvysílání stal mezi mladými hitem, byť se někteří domnívali, že jde o skutečnou skladbu Plastiků. K věhlasu písně přispěl i fakt, že zpívajícím hercům není dobře rozu-

mět, a tak psychedelický text začal žít vlastním životem a koloval v desítkách odlišných prepisů.

> *Kaluwajti* > *Mrkáček Čiko*

„*Takový svinstvo... Tak se nám drogy dostaly do republiky... Možná i na ÚV...*“

Bič boží

Áááááá-áááááá!

Sajme z mrtvých drog!

Zohar, Tallman, Voko, Ksicht!

Zlatej písek, zlatý kamení,
krtiny a smaragdovej prach,
kosti, kůže, lejno, vítr, mrak.

To všechno je mámení.

Protože!

Jednou stejně v prach ulehnou

a červi se rozlezou!

Bič boží, bič boží, bič boží je vyžene!

Áááááá-áááááá!

Vstali z mrtvých dob!

Zoufalec, Dáma, Voko, Sen!

Veselí se k tomu muziky,
při bubnu a harfě bez kliky,
mám je v břichu, v břichu červíky.

Maso zvrací knedlíky!

Protože co s nima!

Jednostejně v prach ulehnou

a červi se rozlezou!

Bič boží, bič boží, bič boží je vyžene!

Áááááá-áááááá!

Zbraň je k smrti krok!

Zolchar, Nána, Vlko, Sex!

Z Pardubic jím perník já a ty,
do propasti padnem nahatý,
smrt je blejskáva jak acháty.
Slitujte se všichni nad katy!

Protože!

Jednou stejně v prach ulehnou

a červi se rozlezou!

Bič boží, bič boží, bič boží je vyžene!

Áááááá-áááááá-áááááá!

Starý pustý krok!

Drofár, Tallman, Voko, Břich!

Choulili se v teple knížata,
ve svém hnízdě umřem, poupata,
vylom zuby, vrhni mláďata,
jo, s tebou chci, děvko šřapatá!

Protože!

Jednostejně v prach ulehnem

a červi nás roznesou!

Bič boží, bič boží, bič boží nás vynesel!

Áááááá-áááááá!

Stavět mrtvým hrob!

Šofár, Naamath, Prokop, Seth!

A koráby se potápějí,
země puká, trámy se chvějí,
kdo co tady vykřik, nevědí,
konec světa, jo, to je opojení.

A k tomu Noe!

Protože!

Jednou stejně v prach ulehnem

a červi nás roznesou!

Bič boží, bič boží, bič boží nás vynesel!

BIFEKÁLNÍ BRÝLE – V narážce na bifokální brýle tak byly nazývány silné dioptrické čočky prezidenta Gustáva Husáka, který dle anekdoty „hovno viděl“.

> *Dýchací přístroj (I)*

Husák u okulisty

Co je na československém socialismu nejsilnější?
Husákovy brýle.

Když Husák začal špatně vidět, navštívil očního odborníka. Lékař mu dával přečíst obvyklé tabulky s písmeny – nejdříve ty nejmenší. Husák říká: „Kdepak, nic nevidím!“
Následuje řádka po řádce se stále většími typy písmen, ale Husák stále nic nevidí. Když už vystřídali celou stupnici i s těmi největšími písmeny, okulista pokrčí rameny a dí: „Soudruhu prezidente, vy skla nepotřebujete – vy potřebujete psa!“

Když začal mít soudruh Husák potíže se zrakem, zastavil ho v hradních kuloárech Alois Indra a soudružsky mu nabídl poslední sovětský model kontaktních čoček. Až teprve při nasazování Gustáv zjistil, že to jsou vlastně napínáčky.

BÍTLSDKA – Typ účesu. Ofina až nad oči podle členů skupiny The Beatles z 60. let. Jelikož ideologický boj probíhal i na hlavách občanů, stávaly se delší vlasy u chlapců záminkou šikany. Viz segregáčnické heslo: „Máš-li dlouhý vlas, nechod mezi nás!“ Jedním z měřítek přijatelnosti frizúry bylo, zda vlasy „neprcají límeč“. „Bítlsdeka“ se však stala jen předzvěstí skutečných vlasáčů, jimž se říkalo chlupatci, vlásenkáři, hároši, mařoni, maňuchy či máničky – podle toho, jak na zarostlé hochy pokřikovali na ulici kolemjdoucí: „Kde máš kozy, Máňo?“ Z módní záležitosti se tak postupně stal symbol svobody a odporu („dlouhý háro a v hubě žváro“).

Beatles na hodině ruštiny

Trúdnj děň

Navjérno trúdnj děň,
ja rabotajú čelyj děň,
navjérno trúdnj děň,
ja rabótal na cjélinjééé.

I éto vsjó na draka,
rabótal kak sabaká,
navjérno trúdnj, trúdnj děň.

Já tjepér idu rúbát na kambájn,
s rabótój menja vsjegda óčeň fájn, fájn, jé...
(*A Hard Day's Night*)

Já budu těbja ljúbit', Natašo

Já budu těbja ljúbit', Natašo,
i éto búdět óčeň charašó,
charašó, gej, gej, gej, charašóóó.

Já na čělinu za taboj pajedú,
i já tam těbja pajebú,
pajebú, gej, gej, gej...

(I Should Have Known Better)

„Šmankote, pane Spejbl, co pořád máte proti máničkám?“

BOLŠEVÍK NESTRANÍK – Označení pro horlivce, který se veřejně angažoval, ačkoli nebyl členem komunistické strany. Zároveň jde o klasický oxymóron typu komunistická demokracie či socialistický realismus.

BONIFÁCEK – Plod vztahu afrického či kubánského stážísty a české dívky („Nejdřív byly bony a pak pár faček“). Míminka „kakaové“ pleti budila pozornost už při tzv. vítání občánků, což byl světský iniciační rituál, který měl nahradit církevní křest. Namísto kněze a svěcené vody tak „bonifácka“ uvítal do života řečník z národního výboru, popřípadě pionýři s recitačním pásmem.

BREŽŇEVJUGEND – Leninský svaz mladých. Mládežnická organizace, vzniklá po násilném obsazení Československa, kterému velel Leonid Brežněv. Název sarkasticky odkazuje na nacistickou Hitlerovu mládež (Hitlerjugend). Nepříliš početný „Brežněvjugend“, sestávající z tvrdého jádra tuzemských mládežnických funkcionářů, se stal mostem mezi Československým svazem mládeže (ČSM), který se rozpadl v roce 1968, a Socialistickým svazem mládeže (SSM), ustaveným roku 1970. Zatímco nacistům se podle barvy stejno- kroje přezdívalo hnědokošiláci a fašistům černokošiláci, členové ČSM byli modrokošiláci. Nástupnická organizace SSM pak dostala posměšné přívlastko „SS mládež“.
> *HuHo (I)* > *Leonidas* > *Smrděnka*

Co ty na to jako svazák?

Hurvínek uviděl spárené psy a ptal se otecka, co to je. Spejbl mu vysvětlil, že to jsou svazáci.

Je to modrý a plave to ve Vltavě.
Kapr svazák
Je to modrý a plave to v Dunaji.
Kapor zvězák.

BRUS JAZYKA ČESKÉHO – Ironická přezdívka velitele vězeňského tábora v Písku, který nedovedl dát dohromady jednoduché souvětí, pletl si pády a rody, komolil slova a ve snaze mluvit spisovně užíval jakousi komickou staročeštinu. Vzhledem k tomu, že předpokladem pro dosažení vyšších funkcí nebylo vzdělání, nýbrž dělnický třídní původ, zrodil socialismus takových bizarních řečníků přehršel, ať už to byli vojáci z povolání, dělníci ředitelé závodů, soudci z lidu, přednášející na katedrách marxismu-leninismu a samozřejmě politici. Do zlatého fondu nezáměrného humoru se zapsal kupř. vánoční projev Antonína Zápotockého z roku 1952, řada výroků Antonína Novotného včetně okřídlené věty „Nebudeme poklonkovat před fakty!“ či vystoupení Miloše Jakeše na Červeném Hrádku z července 1989. Největší potíž činila komunistickým tribunům slova cizího původu, což lidový humor s oblibou reflektoval.

> *Feduál (II)* > *Kůl v plotě (I)*

Na každé pád se radši umejte...

Soudruh prezident Novotný mluvil na své předvolební schůzi o tábořském kraji. V sále

seděl muž, ruce zařaty v pěsti, slzy v očích.
Nakloní se k němu soused: „Je vidět, soudruhu,
že jsi Táborák!“

„To ne, ale profesor češtiny!“

„V těch cizích slovech aby se čert vyznal!“ láteří
soudruh Kapek. „Můj švagr říká antipatie,
můj synovec anatomie a soused nad námi
autonomie.“

„Ale mezi těmi výrazy přece není žádná
analogie,“ říká poslancův kolega.

„No vidíš,“ zuří Kapek, „ty to říkáš zase jinak.“

Paní Indrová kupuje koberec.

„Tento vám bohužel nemohu prodat,“ omlouvá
se prodavač, „na ten už reflektovala paní
Husáková!“

„To nevdá, tak si to dám vyčistit.“

„Ten můj,“ povídá paní Indrová, „je hlavně
po krupičný kaši vždycky potentní.“

„Po krupičný kaši?“ žasne paní Biřáková.

„No jo, vždycky, když sní krupicovou kaši, tak se
může potento.“

Šli dva svazáci na půdu do sena.

Ptal se jí: „Aničko, nemáš nějaké skrupule?“

„No dovol, já jsem úplně zdravá.“

Předseda kolchozu svolal všechny ženy
z osazenstva, aby jim oznámil, že jistý novinář
chce s nimi udělat interview.

„Co to je interview?“ ptala se zasloužilá dojička.

„To přesně nevím, ale na každé pád se radši
umejte.“

Klement Gottwald se necítil zdravý, a tak
vyhledal lékaře. Doktor mu řekl, že musí
být absolutním abstinentem. Načež Marta
Gottwaldová prohlásila: „Víš, Klémo, jestli je ten
abstinent víc než prezident, tak to vem.“

„A na závěr, soudruzi a soudružky,“ řekl
shromážděnému ÚV KSČ dojatě Gustáv Husák,
„si zapějeme Hydrocentrálu.“

Chvilka pro písničku

Kolo, rovno, hovno

Refrén:

Žádnej neví jako já,
jak se všechno k sobě hodí,
žádnej neví jako já,
jak se všechno rýmuje.

Kolo, rovno, hovno,
jak se to rýmuje?
Kolo jede rovno,
rovno přes to hovno,
tak se to rýmuje.

Křoví, Novák, postel,
jak se to rýmuje.
V křoví najdeš chrousta,
Nováků je spousta
a v posteli se miluje,
tak se to rýmuje.

Prádlo, peří, škola,
jak se to rýmuje,
prádlo to se pere,
peří to se dere,
a na školu se vzpomíná,
tak se to rýmuje.

Svazačka, skála, postel,
jak se to rýmuje.
Svazačka je hrdá,
skála, ta je tvrdá,
a v posteli se narodil
spisovatel Drda.

Táta, Gottwald, pole,
jak se to rýmuje?
Táta dělá v dole,
Gottwalde, ty vole,
pročs mi sebral pole,
tak se to rýmuje.

Gubarev, Remek a já
jak se to rýmuje.
Gubarev má dceru,
Remek lítá v éru
a já na ně seru,
tak se to rýmuje

Nebe, grafit, přestavba,
jak se to rýmuje?
Na nebi je duha,
grafit, to je tuha,
přestavba jde ztuha,
tak se to rýmuje.

Hlupák, Jakeš, arašíd,
jak se to rýmuje?
Hlupák to je durak,
arašíd zas burák,
Jakeš první tajemník,
tak se to rýmuje!

*Soudruhu,
neposer nám mikrofon!*

CELKEM SPOKOJENÝ CIKÁN – Žertovný výklad zkratky CSc. (latinsky candidatus scientarum, tj. kandidát věd). Lidový humor z dob socialismu líčil cikána – což bylo tehdy označení bez hanlivé konotace – obvykle coby lidového šibala, který je vůči komunistické ideologii imunní. Ke spokojenosti však měla tato etnická skupina za totality daleko. V roce 1958 vešel v platnost zákon o „trvalém usídlení kočujících osob“, který nutil Romy ke změně způsobu života. Během nočních razíí policie uřezávala kola tradičním maringotkám a povozům, ničila jejich osady a snažila se je rozptýlit po celém území Československa. Později začali být Romové odsouváni do ghett na okrajích měst, což vedlo ke zvýšené kriminalitě a sporům s majoritní společností.

Každě máme svý známý!

Do parádního činžáku v Dejvicích se nastěhoval cikán Józsa Farkaš a zrovna mezi samou honoraci. Všude na dveřích vyleštěné štítky se jmény a tituly: MUDr., JUDr., RNDr. a u některého bylo přidáno i CSc. Není tedy divu, že si Józsa usmyslil napsat na svou cedulku, co je on zač. A tak si sousedé mohli na jeho dveřích přečíst: PUDr. Józsa Farkaš, CSc. Domovnici to bylo divné, a tak se ho zeptala, co to má znamenat.

Józsa jí to vysvětlil:

„PUDr. = Posunovač u dráhy,
CSc. = Celkem spokojený cikán.“

U stranických prověrek se ptají cikána:
„Soudruhu, jak je možné, že nevíš, kdo to byl V. I. Lenin?“
„A víte vy, kdo to byl Almo Lacúrka? Každě máme svý známý!“

Cikán Ďuro je kandidátem strany. Dostaví se na pohovor.
„Soudruhu Ďuro, kdo nás osvobodil?“
„USA.“
„Cože?“
„Udatná sovětská armáda.“
„Kdo to byl Lenin?“
„VUL.“
„Cože?“
„Velký učitel lidu.“
„Kdo je to Štrougal.“
„Blbec.“
„Co je to za zkratku?“
„To není zkratka.“

Předseda MNV: „Dežo, máš sedm dětí, dáme ti byt, ale musíš na 1. máje věšet vlaječky a obrázky Brežněva a Husáka.“
Dežo slíbí, ale skutek utek.
Zatímco pod okny proudí prvomájový průvod, Dežo pracuje na loži na osmém potomkovi. Předseda MNV zazvoní dole u domu. Dežovi dojde jeho pochybení, a tak vyběhne, jak ho Pánbůh stvořil, na balkon třímaje v rukách portréty Brežněva a Husáka.
Předseda se na naháče osopí: „Dežo, schovej toho čuráka!“
Dežo koukne na obrázek vlevo, pak vpravo a ptá se: „Súduh předseda, teho, lebo hen teho?“